

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa
o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania
na gymnáziu v školskom roku 2015/2016 v SR

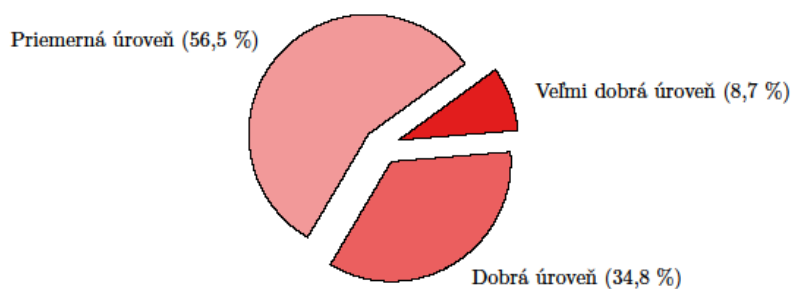
V školskom roku 2015/2016 Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) kontrolovala stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania komplexnými inšpekčiami na **23** gymnáziách (G), čo je 9,35 % z celkového počtu G v SR. Spomedzi kontrolovaných škôl bolo **1** G súkromné, **7** G cirkevných a **1** G s vyučovacím jazykom maďarským.

ŠŠI kontrolovala vzdelávanie v štvorročnom a osemročnom vzdelávacom programe v študijných odboroch 7902 J (7902 5) gymnázium, 7902 J 77 (7902 5 77) gymnázium – šport a v päťročnej forme vzdelávania študijného odboru 7902 J 74 (7902 5 74) gymnázium – bilingválne štúdium. Hodnotenie G vychádzalo z hospitácií na vyučovacích hodinách, zovšeobecnených zistení z dotazníkov zadaných riaditeľom škôl, ostatným pedagogickým zamestnancom a žiakom. Podkladmi pre hodnotenie boli informácie z riadených rozhovorov so žiakmi a pedagogickými zamestnancami, z pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy ako aj z prehliadky priestorov škôl a ich vybavenia.

Riadenie školy

V oblasti riadenia sa v 23 subjektoch kontrolovali školské vzdelávacie programy, pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma a kultúra školy a služby školy. Veľmi dobrú úroveň riadenia dosiahli na 2 G, dobrú na 8 G a priemernú na 13 G.

Graf č. 1 *Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia riadenia školy*

Pozitívne zistenia z oblasti riadenia škôl

- záujem žiakov o školské a mimoškolské aktivity a veľmi dobrá úroveň ich realizácie
- priaznivá klíma a kultúra škôl
- poskytovanie kvalitných služieb škôl

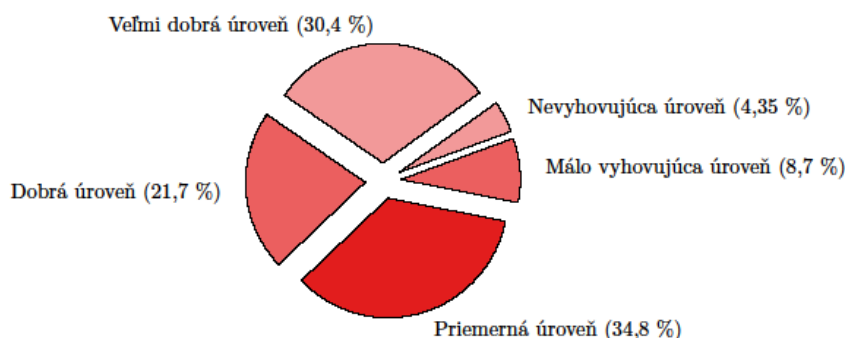
Negatívne zistenia z oblasti riadenia škôl

- nepremyslenosť a nesystematickosť plánovania kontrolnej činnosti
- neefektívnosť systému vnútornej kontroly a hodnotenia zamestnancov vyplývajúca z nedôslednosti jej vykonávania
- nedostatočná súčinnosť členov predmetových komisií na internom vzdelávaní a riešení výchovno-vzdelávacích problémov žiakov

Školský vzdelávací program

Školské vzdelávacie programy (ŠkVP) vychádzali zo štátnych vzdelávacích programov (ŠVP) pre stupeň vzdelania ISCED 2A a ISCED 3A. Úroveň vypracovaného ŠkVP bola hodnotená ako veľmi dobrá na 7 G, ako dobrá na 5 G a priemernú úroveň vypracovania dosiahli na 8 G. Málo vyhovujúcu úroveň mali 2 G¹ a nevyhovujúcu 1 G². ŠkVP týchto 3 škôl neumožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania.

Graf č. 2 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov

Pozitívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- stanovenie cieľov výchovy a vzdelávania vychádzajúcich z analýzy školského prostredia, zo spoločenských potrieb a z vlastných tradícií

Negatívne zistenia z kontrolovaných školských vzdelávacích programov

- neúplné a nekvalitné rozpracovanie učebných osnov niektorých vyučovacích predmetov v 56,5 % škôl, ktoré rozpracovali vzdelávacie štandardy do učebných osnov
- absencia alebo nedostatočné rozpracovanie vlastných poznámok k učebným plánom v 39,1 % subjektov
- nedodržanie počtu hodín podľa rámcových učebných plánov časti škôl
- nezpracovanie prierezových tém do učebných osnov v tretine subjektov

Štruktúra ŠkVP nebola v súlade so ŠVP na 7 G (30,4 %), chýbali niektoré súčasti, najčastejšie vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov. Výchova a vzdelávanie v nich neboli v plnej miere zosúladené s požiadavkami rámcového učebného plánu (RUP), obsahových a výkonových štandardov vyučovacích predmetov, čo sa významnou mierou podieľalo na nerealizovaní výchovy a vzdelávania v súlade s príslušnými ŠVP až na 11 G (47,8 %). ŠkVP vypracovaním nespĺňali úlohu strategického dokumentu školy na 6 G³. Pozitívom bola vysoká úroveň vypracovania ŠkVP v 1 subjekte⁴.

Stanovenie **vlastných cieľov** výchovy a vzdelávania na väčšine G (86,9 %) zodpovedalo reálnym podmienkam škôl. Subjekty sa usilovali pripraviť absolventa na ďalšie

¹ Gymnázium Mihálya Tompu Reformovanej kresťanskej cirkvi s vyučovacím jazykom maďarským – Tompa Mihály Református Gimnázium, Daxnerova 42, Rimavská Sobota; Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica

² Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice

³ Gymnázium Mihálya Tompu Reformovanej kresťanskej cirkvi s vyučovacím jazykom maďarským – Tompa Mihály Református Gimnázium, Daxnerova 42, Rimavská Sobota; Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica; Spojená škola – organizačná zložka gymnázium, Rastislavova 332, Nováky; Gymnázium Ivana Bellu, Lipová 15, Handlová; Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice; Gymnázium Viliama Paulinyho Tótha, Malá hora 3, Martin

⁴ Gymnázium, Metodova 2, Bratislava (100 %)

štúdium s dôrazom na moderné jazykové vzdelanie, na vytváranie humanistických a demokratických postojov a hodnôt charakteristických pre modernú slovenskú a európsku spoločnosť a s potrebou neustáleho osobnostného rastu.

Učebné plány (UP) mali vypracované v súlade s RUP v 78,3 % škôl. Nedostatky boli v absencii alebo neúplnosti rozpracovania vlastných poznámok k UP, niekedy v nevyužití disponibilných hodín na modifikáciu UP. ŠkVP škôl mali spravidla predmety zaradené do vzdelávacích oblastí, voliteľné predmety využívali najčastejšie na vyučovanie cudzích jazykov, posilnenie dotácie predmetov pripravujúcich na ďalšie štúdium a vytvorenie nových predmetov v súlade s profiláciou (spoločenská výchova, výchova k ľudským právam, psychosociálny tréning, kresťanská etika, základy rétoriky, finančná gramotnosť, komunikácia, prírodovedné praktikum, geografia v projektoch, fyzika v praxi, chémia v pokusoch ap.). V 1 subjekte⁵ spájaním žiakov v predmete matematika, vytvorili skupinu s počtom 35 žiakov a nedodrжали stanovený počet žiakov v skupine v predmetoch etická výchova a informatika. Negatívom bolo nevypracovanie inovovaného UP v 1 škole⁶ a nedodržanie počtu hodín podľa RUP v 4 ďalších G⁷ (prekročený maximálny počet vyučovacích hodín). Riaditeľ inej školy⁸ nezabezpečil vzdelávanie žiakov v predmete anglický jazyk (prvý cudzí jazyk) v súlade s príslušným vzdelávacím štandardom. V 1 triede sa vzdelávali žiaci s cieľovou komunikačnou úrovňou B2 spoločne so žiakmi zaradenými do komunikačnej úrovne B1, v inej triede sa so žiakmi zaradenými do komunikačnej úrovne B2 vzdelával žiak so zdravotným znevýhodnením komunikačnej úrovne B1, pre ktorého bol anglický jazyk druhým cudzím jazykom.

Vypracované **učebné osnovy (UO)** niektorých predmetov v 13 školách⁹ (56,5 %) vykazovali nedostatky v rozpracovaní najmenej v rozsahu vzdelávacieho štandardu. UO rozsahom rozpracovania nezodpovedali UP školy v 5 subjektoch¹⁰. Ojedinele sa vyskytli nedostatky v dodržiavaní UO, neboli odučnené prvé a posledné vyučovacie hodiny, čo sa mohlo odraziť v kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu. Pri začleňovaní a realizácii obsahu prierezových tém sa v časti škôl prejavila nedôslednosť a formálnosť. Neuvedenie spôsobu realizácie prierezových tém absentovalo v ŠkVP viac ako tretiny škôl (34,8 %). vytváralo predpoklad ich obmedzeného realizovania alebo nerealizovania vo výchovno-vzdelávacom procese.

Úpravu podmienok pre **vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)** uviedli v ŠkVP s výnimkou 1 G všetky subjekty. Individuálne výchovno-vzdelávacie programy začlenených žiakov vypracovali obsahovo nekompletné na 1 G¹¹ a na inom¹² mali rozpracované úpravy metód a foriem práce aj v predmetoch, ktoré neboli uvedené v záveroch vyšetrení. Odborný servis zabezpečovali výchovní poradcovia spolupracujúci s poradenskými zariadeniami, ojedinele mali G aj školských psychológov.

⁵ Gymnázium Viliama Paulinyho Tótha, Malá hora 3, Martin

⁶ Gymnázium Mihályja Tompu Reformovanej kresťanskej cirkvi s vyučovacím jazykom maďarským – Tompa Mihály Református Gimnázium, Daxnerova 42, Rimavská Sobota

⁷ Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica; Súkromné gymnázium, Kalinčiakova 87, Zvolen; Gymnázium Viliama Paulinyho - Tótha, Malá hora 3, Martin; Gymnázium, Jesenského 2243, Kysucké Nové Mesto

⁸ Spojená škola – organizačná zložka Gymnázium sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

⁹ Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín; Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice; Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany; Spojená škola – organizačná zložka gymnázium, Rastislavova 332, Nováky; Gymnázium Ivana Bellu, Lipová 15, Handlová; Spojená škola – organizačná zložka Gymnázium sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica; Gymnázium Milana Rastislava Štefánika, Športová 41, Nové Mesto nad Váhom; Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou; Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica; Súkromné gymnázium, Kalinčiakova 87, Zvolen; Gymnázium Terézie Vansovej, 17. novembra 6, Stará Lubovňa; Cirkevná spojená škola, Dlhé hony 3522/2, Poprad; Premonštrátske gymnázium, Kováčska 28, Košice

¹⁰ Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice; Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou; Gymnázium Ivana Bellu, Lipová 15, Handlová; Gymnázium Terézie Vansovej, 17. novembra 6, Stará Lubovňa; Premonštrátske gymnázium, Kováčska 28, Košice

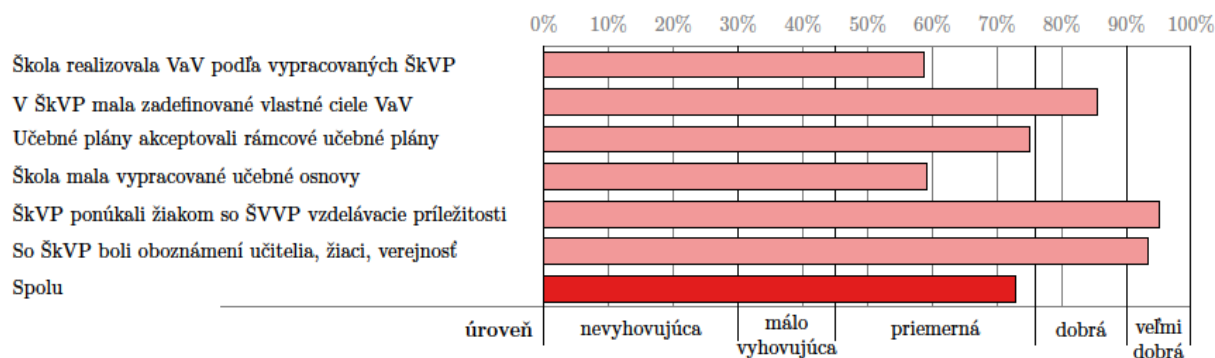
¹¹ Gymnázium Ivana Bellu, Lipová 15, Handlová

¹² Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice

ŠkVP okrem 2 subjektov prerokovali pedagogické rady a rady škôl. V kompletnom znení sa najčastejšie nachádzali na riaditeľstve, o čom informovali viditeľné oznamy v priestoroch škôl. Viaceré G zverejnili na webových sídlach základné informácie z nich a o mieste uloženia celého dokumentu informovali v odkaze. Nezverejnenie ŠkVP a neprerokovanie v pedagogickej rade a rade školy bolo zriedkavé. Informačná funkcia ŠkVP bola ojedinele znížená používaním neaktuálnej terminológie a citovaním neplatných školských predpisov.

Školské vzdelávacie programy boli na priemernej úrovni (72,8 %).

Graf č. 3 Hodnotenie vypracovania školských vzdelávacích programov

Pedagogické riadenie

Súbor interných dokumentov súvisiaci s riadením a činnosťou školy mali G vypracovaný väčšinou komplexne, dokumenty boli prerokované na zasadnutí pedagogickej rady, ale úroveň ich vypracovania a vedenia **pedagogickej a ďalšej dokumentácie** bola poznačená nedostatkami. Okrem formálnych nedostatkov, ktoré po upozornení školy odstránili v priebehu inšpekcie, sa závažnejšie nedostatky vyskytli na 5 G¹³ (21,7 %). Išlo o nekorešpondovanie tematických celkov v triednej knihe a UO, nedôsledné vyplňanie triednych kníh, neúplnosť údajov v katalógových listoch a protokoloch o komisionálnych, resp. maturitných skúškach. V 1 subjekte¹⁴ nevypracovali individuálne učebné plány všetkým žiakom so športovým nadaním, ktorým ho riaditeľ školy schválil. Časť škôl využívala možnosť viesť pedagogickú dokumentáciu v elektronickej podobe.

Positívnu stránkou v pedagogickom riadení všetkých kontrolovaných subjektov bola podpora odborného rastu pedagogických zamestnancov premietnutá do vypracovaného ročného plánu **kontinuálneho vzdelávania***. Na 2 G¹⁵ plán vzdelávania nevychádzal zo stanovených cieľov školy.

Výkon štátnej správy v prvom stupni a rozhodovanie v súkromných a cirkevných školách neboli silnou stránkou pedagogického riadenia. Riaditelia 6 subjektov¹⁶ (26,1 %) rozhodovali nad rámec svojich kompetencií, nerozhodovali vo veciach, v ktorých rozhodovať mali alebo vydali rozhodnutia s nedostatkami vo výrokovej časti.

Príprava a organizácia **prijímacieho konania** boli zabezpečené vo všetkých školách podľa právnych predpisov (100 %). Pedagogické rady škôl prerokovali formu,

¹³ Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice; Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany; Spojená škola – organizačná zložka Gymnázium sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica; Gymnázium Ivana Bellu, Lipová 15, Handlová; Gymnázium Viliama Paulinyho Tótha, Malá hora 3, Martin

¹⁴ Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica

* Správa Vplyv kontinuálneho vzdelávania na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu sa nachádza na webovom sídle ŠŠI.

¹⁵ Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín; Premonštrátske gymnázium, Kováčska 28, Košice

¹⁶ Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín; Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice; Gymnázium Milana Rastislava Štefánika, Športová 41, Nové Mesto nad Váhom; Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica; Gymnázium Terézie Vansovej, 17. novembra 6, Stará Lubovňa; Cirkevná spojená škola, Dlhé hony 3522/2, Poprad

rozsah a obsah prijímacej skúšky, vyjadrili sa k nim rady škôl a samosprávne kraje rozhodli o počtoch tried a žiakov všeobecnými záväznými nariadeniami. V 1 škole¹⁷ boli kritériá na prijatie neúplné, neobsahovali vymedzenie ostatných podmienok na prijatie uchádzača.

Na všetkých G boli zriadené **predmetové komisie**. O výrazných rezervách v ich práci svedčila nedostatočná súčinnosť v oblasti interného vzdelávania, ktoré neprebiehala na požadovanej úrovni až na 60,9 % G. Pri riešení otázok výchovno-vzdelávacej činnosti a analýze problémov s ňou spojených sa v 6 subjektoch (26,1 %) prejavila formálnosť bez premysleného plánovania práce, nedostatočná koordinovanosť postupov, v dokumentoch absentovala analýza výchovno-vzdelávacej činnosti, resp. prijímanie opatrení, ktoré smerujú ku skvalitneniu výchovno-vzdelávacej činnosti a jej výsledkov. *Pedagogické riadenie bolo na priemernej úrovni (56,5 %).*

Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia

Vypracovaný systém metód, postupov a foriem **kontroly a hodnotenia žiakov** mali len na 65,2 % sledovaných škôl. Na 4 G¹⁸ bol neúplný, v 2 subjektoch¹⁹ boli kontrola a hodnotenie málo uplatňované – žiaci mali malý počet známok, resp. nemali žiadne vo viacerých predmetoch. V rozpore s platnými právnymi predpismi uvádzali na 1 G²⁰ kompetenciu prehodnotiť rozhodnutie pedagogickej rady duchovným správcom školy pri uplatňovaní výchovných opatrení a klasifikácii správania. V spracovaní kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov vo viacerých predmetoch školy vykazovali rôznu úroveň, v niektorých predmetoch aj výraznejšie nedostatky.

Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia pedagogických zamestnancov nebol transparentný a premyslený na 7 G (30,4 %). Plánovanie kontrolnej činnosti zamerané na všetky oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti nebolo realizované riadiacimi zamestnancami škôl v dostatočnej miere až na 10 G (43,4 %). V niektorých subjektoch sledované ukazovatele plánu vnútroškolskej kontroly nekorešpondovali s kritériami v oblasti hodnotenia kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, ojedinele škola nevyhodnotila kontrolnú činnosť za predchádzajúci školský rok. Vedúci zamestnanci nevenovali primeranú pozornosť vykonávaniu kontrolnej činnosti vo viac ako polovici škôl (65,2 %), zaoberali sa analýzou výsledkov len formálne, neprijímali opatrenia na odstránenie nedostatkov a zanedbávali kontrolu ich plnenia. Tieto skutočnosti sa prejavovali v slabej efektívite a len čiastočnom fungovaní kontrolného systému sledovaných subjektov.

Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia bol na priemernej úrovni (55,1 %)

Klíma a kultúra školy

Priaznivá školská **klíma a kultúra** bola spoluvytváraná aktérmi výchovno-vzdelávacieho procesu vzájomne sa akceptujúcimi vzťahmi ako i upraveným a podnetným prostredím škôl. Školská inšpekcia pozorovala na väčšine hospitovaných hodín kultivovanú komunikáciu medzi pedagógmi a žiakmi a z vyjadrení pedagógov a vedúcich zamestnancov vyplynula aj vzájomná podpora a spolupráca medzi školou a rodičmi. Na otázku z dotazníka ŠŠI týkajúcu sa pocitu bezpečia v škole odpovedalo 94,9 % žiakov kladne. Žiakom podľa odpovedí v dotazníku najčastejšie prekážali problémy s priestormi školy (chýbajúca jedáleň, telocvičňa, väčšie šatne, lepšie kúrenie...), ale vyjadrovali sa aj k otázkam vzdelávania (efektívnejšie využívanie materiálneho a technického vybavenia, prít'azlivejšie vyučovacie hodiny, zmena prístupu niektorých pedagógov). Viacerí žiaci boli so svojou školou spokojní a nezmenili by nič.

¹⁷ Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany

¹⁸ Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany; Športové gymnázium, Trieda SNP 54, Banská Bystrica; Súkromné gymnázium, Kalinčiakova 87, Zvolen; Premonštrátske gymnázium, Kováčska 28, Košice

¹⁹ Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou; Gymnázium Milana Rastislava Štefánika, Športová 41, Nové Mesto nad Váhom

²⁰ Spojená škola – organizačná zložka Gymnázium sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica

V mimovyučovacom čase mohli žiaci rozvíjať najrozmanitejšie aktivity v oblasti kultúrneho, spoločenského a športového seberealizovania. Školy spravidla ponúkali pestrú škálu činností v projektoch (aj medzinárodných), v krúžkoch a v záujmových útvaroch, spolupracovali s inými školami a inštitúciami.

Klíma a kultúra školy boli na veľmi dobrej úrovni (100 %).

Služby školy

Služby školy patrili k pozitívnym stránkam riadenia. Výchovné poradenstvo bolo zamerané na riešenie osobnostných, vzťahových a vzdelávacích problémov žiakov a na kariérne poradenstvo. Na niektorých školách sa výchovní poradcovia podieľali na tvorbe individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov, organizovali besedy a prednášky odborníkov z oblasti výchovy a vzdelávania, zriedkavejšie pravidelne a aktívne spolupracovali so žiackou školskou radou alebo poskytovali poradenstvo zákonným zástupcom žiakov. V 1 subjekte²¹ sa výchovná poradkyňa zaoberala výlučne profesijným poradenstvom, hoci v pláne svojej činnosti mala zahrnuté aj monitorovanie a riešenie výchovno-vzdelávacích problémov, záškoláctva atď. Žiaci so ŠVVP mali zabezpečenú starostlivosť v spolupráci škôl s odbornými zamestnancami poradenských zariadení.

Služby školy boli na veľmi dobrej úrovni (96,9 %).

Riadenie školy bolo na priemernej úrovni (74,1 %).

Graf č. 4 Hodnotenie oblastí riadenia školy

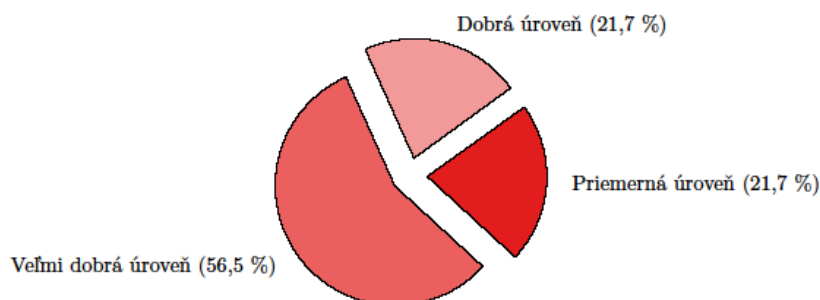
Podmienky výchovy a vzdelávania

Podmienky výchovy a vzdelávania vytvárali možnosť realizovať výchovno-vzdelávací proces v súlade s cieľmi a so zámermi deklarovanými v ŠkVP. Na veľmi dobrej úrovni boli na 13 G, v 5 subjektoch dosiahli dobrú úroveň a na 5 G²² boli hodnotené na priemernej úrovni.

²¹ Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín

²² Spojená škola – Gymnázium M. Galandu, Horné Rakovce, 1440/29, Turčianske Teplice; Gymnázium ako org. zložka Spojenej školy, Štúrova 231/123, Spišská Stará Ves

Graf č. 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia **podmienok výchovy a vzdelávania**

Pozitívne zistenia v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania

- vysoká úroveň kvalifikovanosti pedagogických zamestnancov ako východiskový predpoklad kvalitného vzdelávania a výchovy (96,2 %)
- využitie priestorov škôl vo vyučovanom i mimo vyučovacom čase

Negatívne zistenia v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania

- nezabezpečenie organizácie vyučovania v súlade s psychohygienickými zásadami v časti škôl

Personálne podmienky

Výrazne pozitívne **personálne** zabezpečenie škôl vytváralo dobré predpoklady pre kvalitný výchovno-vzdelávací proces. Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie vrátane 2 zástupkýň a 1 riaditeľa, ktorí vykonávali svoju funkciu druhý rok a aktuálne sa zúčastňovali funkčného vzdelávania. Na 1 G²³ riaditeľ ustanovil funkciu zástupkyne pri nižšom počte tried ako stanovuje právny predpis a zároveň neplnil základný úväzok priamej vyučovacej povinnosti vedúceho pedagogického zamestnanca (úväzok 3 hodiny pri počte 6 tried).

Kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky (odbornosť vyučovania) boli veľmi dobre zabezpečené. Z hľadiska napĺňania profilu absolventa sa mohlo nepriaznivo prejaviť neodborné vyučovanie niektorých predmetov. Najčastejšie nimi boli etická výchova (neodborne – 58,4 %), technika (50 %), umenie a kultúra (34,3 %), zriedkavejšie ekonomika (19,2 %), informatika (18,3 %), občianska - náuka (8,8 %), telesná a športová výchova (5,2 %) a i.

Priestorové podmienky

Vnútorne a vonkajšie priestory škôl boli udržiavané, upravené a umožňovali realizovať ciele obsiahnuté v ŠKVP. Vnútorne priestory škôl úpravou a výzdobou podnecovali záujem žiakov o vzdelávanie a svet okolo nás, žiaci ich rovnako ako vonkajšie priestory často využívali aj v mimovyučovacom čase. Školy mali spravidla vybudované multimediálne učebne, 3 z nich však s nedostatočnou kapacitou pre celú triedu. Viaceré G vytvorili pre žiakov oddychové a relaxačné zóny. Negatívne sa javila absencia základných priestorov v 1 škole²⁴, chýbajúce základné učebne na 3 G²⁵ a odborné učebne, laboratória alebo knižnice v 4 subjektoch²⁶. Málo vybudovaný bol 1 z kontrolovaných subjektov²⁷,

²³ Premonštrátske gymnázium, Kováčska 28, Košice

²⁴ Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany

²⁵ Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany; Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou; Cirkevná spojená škola, Dlhé hony 3522/2, Poprad

²⁶ Gymnázium, Bernolákova 37, Šurany; Gymnázium Milana Rastislava Štefánika, Športová 41, Nové Mesto nad Váhom; Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou; Súkromné gymnázium, Kalinčiakova 87, Zvolen

²⁷ Gymnázium, Jesenského 2243, Kysucké Nové Mesto

v ktorom neboli vhodné vonkajšie priestory, telocvična a jedáleň (škola sídlila v prenajatých budovách, čo negatívne ovplyvňovalo možnosť dobudovania vonkajších športovísk a ostatných priestorov). Z hľadiska potrieb osôb s obmedzenými možnosťami pohybu si situácia vyžadovala zlepšenie, bezbariérový prístup mali len 4 z kontrolovaných G (17,4 %).

Materiálno-technické podmienky

Vybavenosť učebnicami bola na dobrej úrovni (88,5 %), školy boli spravidla dobre zásobované učebnicami schválenými ministerstvom školstva. Ako po minulé školské roky aj v tomto roku mali učebnice cudzích jazykov žiaci zabezpečené z finančných prostriedkov rodičov, nakoľko štátom poskytované bezplatné učebnice neboli dodané. Výnimku predstavovalo 1 G²⁸, ktoré jazykové učebnice zakúpilo z vlastných prostriedkov a žiaci si zaobstarávali len pracovné zošity. Vyučujúci dopĺňali chýbajúce učebnice náhradnými alebo alternatívnymi textami, pripravovali si vlastné pracovné listy, ojedinele boli sami autormi učebníc alebo učebných textov pre potreby žiakov svojej, ale aj iných škôl²⁹. Viacerí vypracovali prezentácie, využívali dostupné výukové programy alebo textové a obrazové materiály z internetu. Učebnicu matematiky schválenú ministerstvom školstva nevyužívali v 1 subjekte³⁰, žiaci mali zakúpené české učebnice. Pre predmety vyučované v druhom vyučovacom jazyku v bilingválnej sekcii 1 G poskytoval učebnice a učebné pomôcky bezplatne francúzsky partner.

Zabezpečenie učebnými pomôckami (82,6 %) a funkčnou didaktickou technikou, vrátane prostriedkov informačnej a komunikačnej techniky (91,3 %) – IKT, bolo na dobrej/veľmi dobrej úrovni. Na vyučovanie boli k dispozícii názorné pomôcky, mapy, meracie prístroje, telocvičné náradie, interaktívne tabule, dataprojektory, atď. Viaceré školy mali veľmi dobré vybavenie počítačmi a notebookmi, ktoré využívali na prácu v učebniach i školských kabinetoch. Výnimkou z dobrého materiálno-technického zabezpečenia bola 1 škola³¹, v ktorej chýbali okrem priestorového vybavenia aj učebné pomôcky na vyučovanie prírodovedných predmetov. Iné G malo učebné pomôcky na všetky predmety zhotovené pedagógmi alebo zaobstarané svojpomocne, keďže projekt školy na ich doplnenie a modernizáciu nebol úspešný. V ďalšej škole³² vybudovali meteorologickú stanicu s príslušným softvérom a fyzikálne laboratórium s astronomickou pozorovateľňou vybavenú otočnou kupolou a ďalekohľadom z prostriedkov realizovaných projektov. Disponovali aj modernými modelmi orgánových sústav, 3D obrazmi a mikroskopmi s LCD monitormi umožňujúcimi pozorovanie objektu viacerými osobami. Nevyhovujúci bol na 1 G³³ stav vybavenia telocvične, na inom chýbali niektoré podstatné súčasti vybavenia³⁴.

Všetky školy mali zabezpečené kompenzačné pomôcky pre žiakov so ŠVVP v dostatočnom množstve.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia v škole

Školské poriadky upravovali pravidlá vzťahov žiakov a pedagógov, vymedzovali práva a povinnosti žiakov a ich zákonných zástupcov a stanovovali zásady smerujúce k zaisteniu bezpečnosti a ochrany zdravia. Orgány školskej samosprávy ich prerokovali a s ich znením sa bolo možné oboznámiť na webových sídlach alebo v priestoroch škôl. Dôležité časti neboli včlenené do školského poriadku 2 subjektov³⁵, v ďalšom subjekte³⁶

²⁸ Gymnázium sv. Františka z Assisi, J. M. Hurbana 44, Žilina

²⁹ Gymnázium sv. Františka z Assisi, J. M. Hurbana 44, Žilina; Gymnázium Viliama Paulinyho - Tótha, Malá hora 3, Martin

³⁰ Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice

³¹ Súkromné gymnázium, Kalinčiakova 87, Zvolen

³² Gymnázium Viliama Paulinyho - Tótha, Malá hora 3, Martin

³³ Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice

³⁴ Spojená škola, Rastislavova 332, Nováky

³⁵ Gymnázium Mihálya Tompu Reformovanej kresťanskej cirkvi s vyučovacím jazykom maďarským – Tompa Mihály Református Gimnázium, Daxnerova 42, Rimavská Sobota; Cirkevná spojená škola, Dlhé hony 3522/2, Poprad

³⁶ Gymnázium Andreja Vrábľa, Mierová 5, Levice

vypracovali ustanovenia o ospravedlňovaní vymeškaných hodín presahujúce rámec školského zákona. Pedagógovia o obsahu školských poriadkov informovali žiakov a ich zákonných zástupcov.

Koordinátori prevencie boli ustanovení vo všetkých kontrolovaných G. Svoje úsilie zamerali na preventívne aktivity, ktoré vychádzali z plnenia úloh národných programov zacielené na prevenciu sociálno-patologických javov. Pozitívnym konštatovaním je fakt, že pocit bezpečia v škole malo 94,9 % žiakov z 1 060 respondentov. Menej uspokojivá je skutočnosť, že sa koordinátori prevencie nezapodievali monitorovaním správania žiakov a vyhodnocovaním situácie na 21,7 % G. Významný podiel prispievajúci k pocitu bezpečnosti mal kamerový systém na chodbách a v učebniach viacerých škôl.

Z dotazníkov školskej inšpekcie vyplynulo, že u 65,4 % žiakov škola splnila ich očakávania. Za príčinu neprimeraného správania spolužiakov na vyučovacích hodinách označilo 57 % respondentov nedostatočné rešpektovanie učiteľa a takmer rovnaký počet (50,7 %) nezaujímavé vyučovacie hodiny. Školské poriadky riešili problematiku **násillia a šikanovania**, podľa odpovedí žiakov, na 53,6 % G, no na položenú otázku nevedelo odpovedať 40,5 % respondentov, čo svedčilo o nezájme žiakov o problematiku bezpečnosti v škole alebo o slabej oboznámenosti s ňou. Obeťou šikanovania sa stalo 3,1 % žiakov, svedkom šikanovania niekoho iného bolo 15,8 % oslovených. Zápornú odpoveď na otázku o šikanovaní svojej osoby dalo 91,5 % žiakov, svedkom šikanovania nebolo nikdy 73,4 % opýtaných. Prevládala forma verbálneho šikanovania ponižovaním, urážaním, zastrášaním, ktorá predstavovala 25,4 %. Napadnutie, bitka, prípadne týranie sa objavili v 5,4 % prípadov, poškodzovanie a ničenie vecí v 4,9 %. Kyberšikana, vymáhanie peňazí, služieb a vecí boli zriedkavejšie. Obete a svedkovia o šikanovaní hovorili najčastejšie so spolužiakom (10,5 %), rodičom (8,7 %) alebo priateľom (9,2 %). Menej často sa obrátili na triedneho učiteľa (6,9 %). Nikomu sa o šikanovaní nezmienilo 7,6 % respondentov. Miestom šikanovania sa zvyčajne stávali chodby, toalety, príp. triedy v čase prestávok alebo čase pred a po vyučovaní.

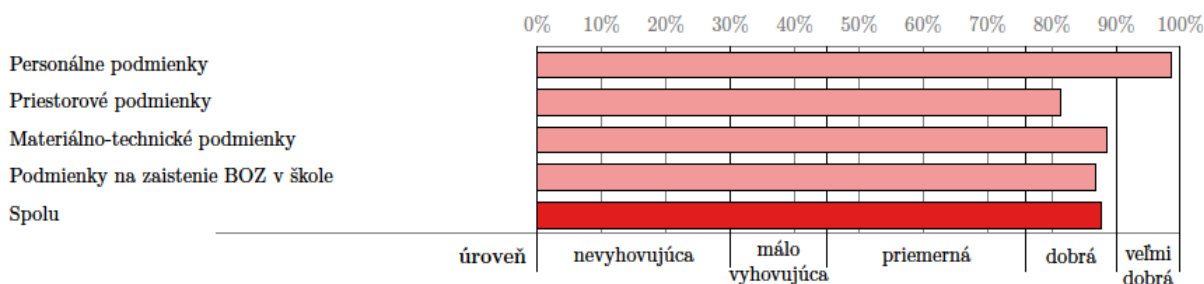
Žiacke školské rady (ŽŠR), zriadené s výnimkou 3 G na všetkých školách, spolupracovali s vedúcimi pedagogickými zamestnancami kontrolovaných subjektov v rôznej miere. Prejavilo sa to v neprijatí návrhov, podnetov a pripomienok ŽŠR do školského poriadku v tretine škôl, v ich čiastočnom zapracovaní na 44,5 % G a v zapracovaní v plnom rozsahu v 20,8 % subjektov. O nedostatočnom využívaní potenciálu spolupráce riadiacich zamestnancov škôl a členov ŽŠR vypovedá 40,3 % záporných odpovedí na otázku o súčinnosti pri riešení výchovných problémov žiakov a 51,3 % odpovedí „nevím“ v dotazníkoch zadaných členom ŽŠR ako i skutočnosť, že 42,2 % z nich nevie, kto vykonáva funkciu koordinátora prevencie. ŽŠR sa vo svojej činnosti zameriavali najmä na organizovanie rôznorodých školských podujatí.

Organizácia vyučovania na 7 G (30,4 %) nezohľadňovala základné hygienicko-fyziologické a psychické potreby žiakov porušovaním stanoveného času trvania vyučovacej hodiny, maximálneho počtu vyučovacích hodín v jednom dni alebo určením dĺžky obedovej prestávky, resp. jej nevymedzením. Neodučenie prvých a posledných vyučovacích hodín v prípade neprítomnosti vyučujúceho, ústiace do nesúladu reálneho počtu vyučovacích hodín a počtu hodín v UO, bolo predpokladom neplnenia UO.

Prístup k pitnej vode bol zabezpečený v triedach, žiaci mali možnosť nákupu nápojov v školských bufetoch, prípadne v automatoch. Pri organizovaní hromadných školských akcií dbali na zaistenie bezpečnosti žiakov a zamestnancov a vyhotovovali dôslednú evidenciu úrazov na 82,6 % G.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni (87,8 %).

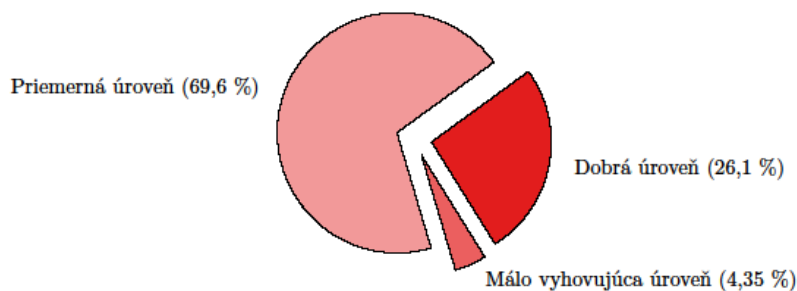
Graf č. 6 Hodnotenie podmienok výchovy a vzdelávania

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Školská inšpekcia sledovala stav, úroveň a priebeh vyučovania a učenia počas **1 087** hospitácií, na ktorých sledovali rozvíjanie kľúčových kompetencií vo vyučovacích predmetoch vzdelávacích oblastí **jazyk a komunikácia** (slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, francúzsky jazyk, maďarský jazyk – 386), **človek a príroda** (fyzika, chémia, biológia – 201), **človek a spoločnosť** (dejepis, geografia, seminár z geografie, občianska náuka, ekonomika – 190), **človek a hodnoty** (náboženstvo – 15), **matematika a práca s informáciami** (matematika, informatika, deskriptívna geometria – 258), **umenie a kultúra** (6), **zdravie a pohyb** (telesná a športová výchova, športová príprava – 37). Školy navštevovalo 6 479 žiakov, z ktorých bolo 160 žiakov so ŠVVP (so zdravotným znevýhodnením 109, s nadaním 51). Výchovno-vzdelávací proces hodnotila ŠŠI na dobrej úrovni na 6 G, na priemernej na 16 G a na málo vyhovujúcej úrovni na 1 G³⁷.

Graf č. 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia *priebehu výchovy a vzdelávania*

Vzdelávacie ciele boli jednoznačne a jasne formulované na 69,1 % vyučovacích hodín, pričom overovanie ich dosiahnutia na konci vyučovacej hodiny pedagógovia realizovali približne na 2/3 hodín. Charakteristickým javom pozorovaným počas hospitácií bola nedostatočná miera diferencovania úloh a činností vo vzťahu k individuálnym vzdelávacím schopnostiam a zručnostiam žiakov (50 %), ale vyššia miera zohľadňovania individuálnych vzdelávacích potrieb žiakov so ŠVVP (63,2 %). Dlhodobo silnou stránkou sa javila kultúrnosť školského prostredia, atmosféra vyučovania a pozitívny prístup pedagógov, slabšou stránkou zas využívanie didaktickej techniky a prostriedkov informačno-komunikačných technológií (IKT) vo vyučovacom procese (57,8 %).

Pozitívne zistenia z jednotlivých hospitovaných hodín

- aktívne zapájanie sa žiakov do vyučovacieho procesu

³⁷ Gymnázium M. R. Štefánika, Slniečná 2, Šamorín

- rozvíjanie pracovných návykov a zručností žiakov
- vzájomný rešpekt v interakcii učiteľ – žiak a priaznivá školská atmosféra

Negatívne zistenia z jednotlivých hospitovaných hodín

- nediferencovanie úloh a činností s prihliadaním na odlišné schopnosti a učebné štýly žiakov
- nízka miera rozvíjania kompetencií k celoživotnému vzdelávaniu
- nedostatočné rozvíjanie kompetencií k práci v tíme a digitálnej gramotnosti

Najsilnejší dôraz sa kládol na oblasť rozvoja **poznávacích kompetencií**, kde aj školy dosahovali najlepší výsledok z vytváraných predpokladov rozvíjania kľúčových kompetencií (82,9 %). Pri rozvíjaní kognitívnych kompetencií pedagógovia vychádzali z formulovania výchovno-vzdelávacích cieľov, ktoré nezadefinovaním očakovaných špecifických výsledkov učenia nie vždy spĺňali kritériá správne stanovených cieľov. Overovanie osvojenia nadobudnutých znalostí spravidla realizovali formou frontálneho preverovania vedomostí v expozičnej fáze vyučovacej hodiny. Nové informácie a poznatky poskytovali v súlade s didaktickými zásadami, pričom sa často snažili prepájať učivo využívajúc medzipredmetové vzťahy tak, aby boli žiakmi ľahšie osvojiteľné. Výslednú kvalitu vyučovacieho procesu ovplyvňovalo nedostatočné zadávanie úloh rôznej náročnosti podľa rozdielnych vzdelávacích schopností a vzdelávacích potrieb žiakov. Na takmer všetkých vyučovacích hodinách prevažovali úlohy na zapamätanie, pochopenie a aplikáciu, uplatňovanie úloh spojených s vyššími myšlienkovými procesmi bolo menej časté, zriedkavejšie boli hľadané tvorivé riešenia, zaostávala podpora kritického myslenia. Učitelia väčšinou volili aktivizujúce metódy práce, ojedinele ale pretrvávalo neefektívne a z didaktického hľadiska celkom nevhodné diktovanie poznámok do zošitov alebo predkladanie hotových poznatkov bez aplikačného kontextu. Napriek prítomnosti textu a práci s jeho rôznymi podobami (písaný text, schémy, tabuľky, grafy...) na takmer všetkých vyučovacích hodinách, kvalitu výsledku niekedy znižoval rozsah práce s ním, miera a hĺbka analýzy textov, ku ktorej boli žiaci vedení. Spätnú väzbu o nadobudnutí poznatkov pri osvojovaní nového učiva získavali pedagógovia v priebehu a najmä v záverečnej fáze vyučovacích hodín otázkami smerujúcimi k celej triede. Niekedy nezvolili širšiu škálu otázok, ktoré by umožnili podať ucelený obraz o kvalite pochopenia a osvojenia nových informácií a poznatkov alebo si na to nevyčlenili dostatočný časový priestor.

Žiaci prejavovali záujem, aktívne reagovali na podnety učiteľov a preukazovali snahu a zručnosť pri riešení najmä aplikačných úloh. Úroveň zvládania problémových úloh sa rôznila v závislosti od intelektových daností jednotlivcov, pedagogických schopností vyučujúcich a frekvencie zadávania tohto typu úloh. Chyby v riešení takýchto úloh sa žiaci snažili nielen odstraňovať, ale aj identifikovať príčiny ich vzniku.

Na hodinách slovenského jazyka a literatúry v oblasti *jazyk a komunikácia* bol východiskom text (umelecký, vecný aj odborný), ktorý žiaci dokázali interpretovať, verbalizovať svoj čitateľský zážitok, vyjadriť postoj alebo spracovať podstatné informácie. Ojedinele im učitelia umožňovali prejavovať vzťah k rodnému jazyku a vlastnú kreativitu tvorbou textov nad rámec predpísaných slohových útvarov. Niekedy sa pri práci s textami prejavovali zautomatizované pracovné návyky. Vo vyučovaní cudzích jazykov prevládali aplikačné úlohy pri riešení gramatických a lexikálnych cvičení, zriedkavejšie bola uplatňovaná dedukcia a zovšeobecnenie pri osvojovaní si nových časov, tvarov slov ap. Na väčšine vyučovacích hodín žiaci viedli dialóg na zadanú tému formou role-play.

Vo vzdelávacej oblasti *človek a príroda* na lepšie pochopenie previazanosti dejov prebiehajúcich v prírode učitelia volili častejšie typy problémových úloh, pri riešení ktorých žiaci uplatňovali poznatky z viacerých prírodných vied súčasne a porovnávali viaceré možnosti riešenia. Úlohy dokázali riešiť samostatne, niekedy sformulovali závery z experimentov a riešení s pomocou učiteľa. Ojedinele výpočty fyzikálnych vzťahov

zlyhávali na matematických operáciách. Pri podnecovaní k praktickej aplikácii teoretických poznatkov viacerí pedagógovia využívali prostriedky IKT. Na 1 G³⁸ vo fyzike školská inšpekcia pozorovala menej zrozumiteľný spôsob sprístupňovania nového učiva bez podpory uvažovania v súvislostiach, bez využívania učebných pomôcok a didaktickej techniky, s častými omylmi v inštrukciách týkajúcich sa postupu pri odvodzovaní veličín a riešení príkladov.

V *matematike a práci s informáciami* sa prejavovala tendencia používať ustálené algoritmy, zameriavať sa na aplikáciu naučených vzorcov a postupov. Žiaci riešili aj náročnejšie úlohy, nie vždy im bola poskytnutá možnosť voľby vlastného tempa alebo hľadania nových postupov. Niekedy prevažovala dominancia učiteľa nielen pri sprístupňovaní učiva, ale aj pri riešení príkladov a zadaní. Niektorí vyučujúci nevyužili potenciál žiakov pracujúcich rýchlejšie, nezamestnali ich úlohami rozvíjajúcimi ich intelektové danosti, neumožnili preukázať invenciu. Ojedinele nevenovali pozornosť pri počítači individuálne pracujúcim žiakom, ktorí nezvládali vypracovanie zadaní vo vymedzenom čase a tieto zostali nedokončené. Prínosom pre budovanie vzťahu k predmetu a zlepšovanie výsledkov boli pravidelné matematické rozcvičky pripravené a realizované žiakmi v 1 škole³⁹. Rovnako využívanie didaktických hier na tvorbu algoritmov, zoskupovanie a podmieňovanie príkazov na inom G⁴⁰.

Pre predmety vzdelávacej oblasti *človek a spoločnosť* (najmä v dejepise) bola charakteristická práca s rôznymi prameňmi, ich zmysluplné využitie vo všetkých fázach vyučovacej hodiny podporujúce racionalizáciu učebných činností. Neefektívne formy práce, sústredenosť na prílišnú faktografickosť alebo nevyužívanie rozmanitých učebných pomôcok boli zriedkavé. Ojedinele bolo uplatnené aj zážitkové vyučovanie. Žiaci prevažne javili záujem vyjadrovať svoje názory, hodnotové postoje a aplikovať vlastné skúsenosti vo vzťahu k preberanej téme, plniť zadané úlohy, zodpovedať otázky a pracovať s učebnými pomôckami.

Príležitosť na rozvoj **komunikačných kompetencií** (81,5 %) poskytovala často využívaná frontálna metóda opakovania a utvrdzovania učiva, otázky na porozumenie a aplikáciu vedomostí, motivačný rozhovor alebo vlastné prezentácie žiakov. Miera zadávania otázok vyžadujúcich kritické myslenie a hľadanie divergentných riešení sa odrazila v menej rozsiahlych súvislých jazykových prejavoch vo viacerých predmetoch, niekedy aj na vyučovacích hodinách, ktorých ťažiskom bola interpretácia umeleckého textu alebo analýza odborného textu ako východiska pre vypracovanie úlohy. Žiaci podnecovaní vhodne kladenými otázkami sa aktívne zapájali do diskusií najmä k témam, ktoré im boli blízke, spontánne prezentovali svoje stanoviská. Pri práci s auditívnou podobou textu na hodinách cudzích jazykov vykazovali rôznu úroveň jazykovej pohotovosti, pomoc učiteľa im bola poskytovaná pri modelovaní výslovnosti, boli vedení k osvojovaniu správnych fonetických návykov. Slová chýbajúce v aktívnej slovnej zásobe vyjadrovali opisným spôsobom, občas cudzojazyčná atmosféra nebola dôsledná – vyučovacia hodina prebiehala dvojjazyčne.

Verbálny prejav časti žiakov bol poznamenaný nedostatkami v používaní odbornej terminológie. Pedagógovia korigovali hovorové a nespisovné vyjadrovanie, žiakov viedli k rozvíjaniu jazykovej kultúry. Niekedy venovali menšiu pozornosť vplyvu nárečia na ich rečový prejav a aj sami používali nespisovné slová. Pozitívom bolo zdôrazňovanie potreby logickej výstavby vlastných textov žiakov, výstižného vyjadrovania, osvojovania a správneho používania odbornej terminológie.

Uplatňovanie prostriedkov IKT vo vyučovacom procese, napriek dobrej vybavenosti škôl, zaznamenalo nízke percentuálne zastúpenie. S ním spojené vytváranie predpokladov na rozvíjanie **kompetencií v oblasti využívania IKT** (26,9 %) v dôsledku

³⁸ *Spojená škola – organizačná zložka Gymnázium sv. Jána Bosca, Trenčianska 66/28, Nová Dubnica*

³⁹ *Gymnázium Ivana Bella, Lipová 15, Handlová*

⁴⁰ *Gymnázium Viliama Paulinyho – Tótha, Malá hora 3, Martin*

toho nedosahovalo požadovanú úroveň. Možnosť preukázať svoje zručnosti mali žiaci len na 23,4 % hospitovaných hodín. Učitelia sa na zefektívnenie vyučovacieho procesu snažili vhodne začleňovať prácu prostredníctvom notebookov, používali špecifický softvér (program Prezi), výukové programy (Planéta vedomostí) a krátke videoprojekcie. Žiaci vypracovávali on-line cvičenia na interaktívnej tabuli, samostatne prezentovali referáty a domáce úlohy (Power Point) preukazujúc dobrú úroveň zvládnutia prostriedkov IKT. Využívali internet ako učebný zdroj, napr. on-line cvičenia z deutsch.lingolia.com, Edupage, videá z Youtube ap. Menej priaznivé bolo zistené, že časť hodín s uplatnením IKT vo vyučovaní neprispela k rozvoju digitálnych zručností žiakov, lebo vyučujúci zvolili spôsob využitia, ktorý bol len zmenou formy písaného textu (z papierovej na elektronickú), alebo žiakom neumožnili pracovať priamo s IKT. Prínosom bolo využívanie spracovania ozvučených obrazovo-textových prezentácií učiva svojpomocne vyhotovených učiteľmi a žiakmi na hodinách chémie na 1 G⁴¹.

Osobitným priestorom rozvíjania kompetencií v oblasti využívania IKT boli hodiny informatiky, na ktorých žiaci zväčša dokázali úspešne realizovať jednoduchšie i náročnejšie zadania, preukázali osvojenie si práce s určenými softvérmi, prakticky realizovali kreatívne práce, pričom vyučujúci akceptovali rôzne spôsoby riešenia. Našli sa však aj výnimky⁴², kedy kvalita vyučovania informatiky bola nevyhovujúca.

Menej systematicky podporovaná oblasť rozvíjania **občianskych a sociálnych kompetencií** (52 %) bola miestom žiaducich zmien najmä v prospech častejšieho uplatňovania skupinového a kooperatívneho vyučovania (40,4 %). Pedagógovia tieto aktivizujúce a dynamizujúce formy vyučovania využívali prioritne vo vyučovaní cudzích jazykov, kde bola efektívne realizovaná práca v pároch pri precvičovaní rozličných komunikačných situácií. Skupinové vyučovanie podporovalo rozvíjanie kognitívnych i komunikačných schopností aj pri diskusiách na rôzne témy v predmetoch z oblastí človek a spoločnosť, umenie a kultúra, na ktorých žiaci často a živo vyjadrovali názory a postoje k nastoleným témam, primerane argumentovali rešpektujúc stanoviská spolužiakov. Učitelia mali väčšinou zadávané úlohy premyslené, účelne zvolené, monitorovali prácu žiakov, usmerňovali činnosti. Žiaci spolupracovali, dokázali koordinovať spoločnú činnosť, vzájomne sa dopĺňať a prezentovať výsledky. Neakceptovanie zásad práce v skupine a neúčast' na nej boli len ojedinelé.

Vytváranie predpokladov pre rozvíjanie **pracovných návykov a zručností** (82,5 %) patrilo k silným stránkam výchovno-vzdelávacieho procesu, bolo zabezpečené na veľmi dobrej úrovni. Prejavovalo sa najviac pri práci s učebnými pomôckami a didaktickou technikou (pracovné listy, atlasy, mapy, modely, IKT technika atď.), pri praktických činnostiach a pri práci v laboratóriách. Zdôrazňovaním nutnosti premysleného plánovania, splnenia úlohy vo vymedzenom čase a akcentovaním potreby dodržiavať správne pracovné postupy a dbať na bezpečnosť počas vyučovania aj počas aktivít v mimovyučovacom čase učitelia pomáhali žiakom formovať organizačné zručnosti.

V porovnaní s rozvíjaním poznávacích kompetencií pedagógovia výrazne menej pozornosti venovali rozvíjaniu **kompetencií k celoživotnému vzdelávaniu** (54,2 %), čo nenapomáhalo vytvárať predpoklady výchovy a vzdelávania upriamené na permanentný osobnostný rast žiakov tak, ako bol definovaný vo vlastných cieľoch väčšiny škôl. Nepripisovanie požadovanej dôležitosti formovaniu týchto kompetencií sa prejavilo v nízkej miere podnecovania k hodnoteniu vlastných výkonov žiakov a výkonov spolužiakov (34,4 %). Často neboli vyzývaní odôvodňovať hodnotenie výkonov a nedokázali pri ňom ani vecne argumentovať. Učitelia žiakov hodnotili najmä verbálne v priebehu vyučovacej

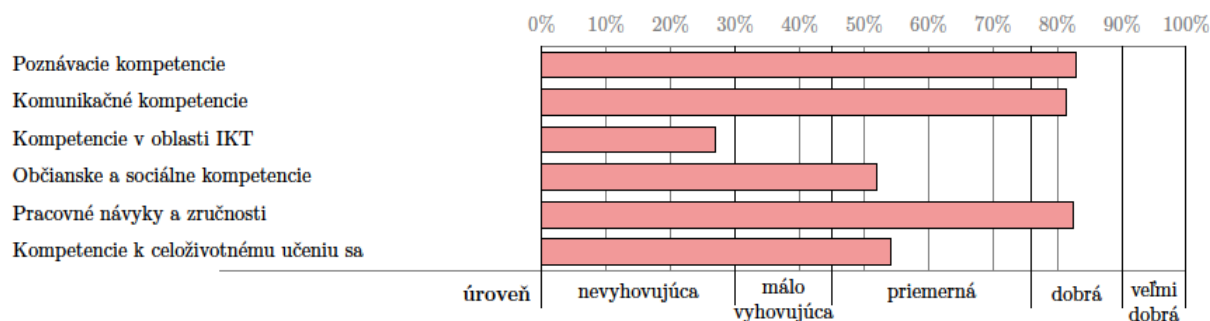
⁴¹ Gymnázium Janka Jesenského, Radlinského 665/2, Bánovce nad Bebravou

⁴² Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín

hodiny povzbudzovaním a motivačnými pochvalami, hodnotenie klasifikáciou bolo málo zastúpené (40,9 %).

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa boli na priemernej úrovni (69,18 %)

č. 8 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií

Záver

Na gymnáziách mali vypracované **školské vzdelávacie programy** rôznej kvality, čo sa prejavilo v ich obsahu aj štruktúre. Tradične silnou stránkou škôl bolo stanovenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania zodpovedajúce profilácii škôl. Napriek skutočnosti, že základný dokument školy mal dôležitú funkciu bázy, z ktorej vychádza výchovno-vzdelávacia činnosť a chod školy, viaceré jeho súčasti neboli rozpracované na požadovanej úrovni, prípadne celkom chýbali. Išlo najčastejšie o nedostatky v učebných plánoch, ktoré súviseli s nedodržaním počtu hodín podľa rámcového učebného plánu alebo s nevyužitím disponibilných hodín na modifikáciu učebných plánov. Nepremyslenosť vypracovania vlastných poznámok k učebným plánom viedla v niektorých subjektoch k vytváraniu skupín žiakov v rozpore s právnym predpisom, keď bol prekročený počet žiakov v skupine alebo pri výučbe cudzích jazykov vytvorená skupina pozostávajúca vo vzťahu k spoločnému európskemu referenčnému rámcu zo žiakov rôznej úrovne. Spôsob zapracovania prierezových tém často poznačený formalizmom sa prejavil v neúplnosti ich realizácie resp. jej absenciou. Najslabšou stránkou bolo pretrvávanie nedostatkov vo vypracovaní a realizácii učebných osnov niektorých predmetov s neblahým dopadom na kvalitu poskytovaného vzdelania (absencia tematických celkov, vypracované učebné osnovy nerozpracované v rozsahu stanovenom vzdelávacími štandardami). Školské vzdelávacie programy deklarovali vytvorenie podmienok na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Individuálne výchovno-vzdelávacie programy boli ojedinele vypracované nekompletne alebo nad rámec predmetov uvedených vo vyšetrení z odborného pracoviska.

Vo vypracovaní a vedení súboru školských dokumentov, vnútorných predpisov a usmernení ako súčasti **pedagogického riadenia** boli v časti gymnázií zistené nedostatky v nedôslednosti a neúplnosti uvádzaných údajov. Katalógové listy, protokoly o komisionálnych skúškach a triedne knihy neboli vyplňané systematicky, tematické celky nekorešpondovali s učebnými osnovami, prípadne počty hodín s učebnými plánmi. Ojedinele chýbalo vypracovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov niekoľkých žiakov. Pozitívnym javom bolo podporovanie odborného vzdelávania pedagogických zamestnancov, ktoré vytváralo potenciál skvalitňovania ich výchovno-vzdelávacej činnosti. V rozhodovaní časti riaditeľov súkromných a cirkevných škôl a vo výkone štátnej správy v prvom stupni sa prejavila neznalosť právnych predpisov, keď vydali rozhodnutia nad rámec svojich kompetencií alebo naopak, nerozhodli o veciach, v ktorých bolo potrebné vydať rozhodnutie. Prijímacie konania zabezpečili veľmi dobre, neúplnosť kritérií bola celkom ojedinelá. Najslabším článkom pedagogického riadenia školy bola, rovnako ako v minulom školskom roku, činnosť poradných orgánov a účinnosť vnútorného systému

kontroly a hodnotenia. Predmetové komisie nepracovali dostatočne intenzívne v oblasti interného vzdelávania ani v oblasti skvalitňovania výchovno-vzdelávacieho procesu a možností zlepšenia žiackych výsledkov, nevykonávali dôslednú analýzu svojho pedagogického pôsobenia a učebnej činnosti žiakov, nekoordinovali postupy. Nedôslednosť sa prejavila aj vo vnútornom systéme kontroly a hodnotenia zamestnancov častí škôl. Riadiaci pedagogickí zamestnanci nevykonávali kontrolnú činnosť systematicky, neanalyzovali zistenia a neprijímali opatrenia na odstránenie nedostatkov na viac ako polovici gymnázií. Dlhodobou silnou stránkou predstavovala priaznivá klíma a dobrá spolupráca školy a zákonných zástupcov žiakov. K najpozitívnejším oblastiam činnosti patrili služby školy. Práca výchovných poradcov bola upriamená okrem profesijného poradenstva na riešenie osobnostných a vzdelávacích problémov žiakov.

Na dobrú úroveň **podmienok výchovy a vzdelávania** mala vplyv predovšetkým veľmi dobrá úroveň personálneho zabezpečenia kvalifikovanými pedagogickými zamestnancami. Kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie spĺňali aj všetci vedúci pedagogickí zamestnanci kontrolovaných škôl. Priestorové podmienky, za ktorých sa realizoval výchovno-vzdelávací proces, tvorili na väčšine gymnázií dobre vybudované a udržiavané exteriéry a interiéry, ktoré spoluvytvárali priaznivú klímu a stimulovali učebnú činnosť. Výnimkou bolo niekoľko škôl, ktorým chýbali základné priestory alebo základné a odborné učebne, laboratória či knižnica. Menej ako pätina škôl mala bezbariérové vstupy do budov a miestností, pričom takmer všetky deklarovali úpravu podmienok na vzdelávanie pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Školy boli dobre zabezpečené učebnicami, nedostatok niektorých nahrádzali alternatívnymi zdrojmi a textami, ktoré často pripravovali samotní pedagógovia. Konštatovanie, že ojedinele boli autormi učebníc a vzdelávacích príručiek učitelia z praxe, bolo pozitívnym zistením. Gymnázia disponovali dostatkom učebných pomôcok. Početnosť didaktickej techniky a prostriedkov informačno-komunikačných technológií, ktorými boli gymnázia zabezpečené na veľmi dobrej úrovni, nebola zárukou ich dostatočného uplatňovania v edukačnom procese. Rezervy boli zjavné najmä v rozsahu a racionálnom využití digitálnej techniky. Dobré podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov opierajúce sa o vypracované školské poriadky podporoval aj kamerový systém vo viacerých školách. Isté nedostatky sa vyskytli na necelú tretinu gymnázií, ktoré v organizácii vyučovania dostatočne nezohľadnili základné psychohygienické požiadavky.

V oblasti **výchovy a vzdelávania** sa pedagógovia upriamili prioritne na rozvíjanie poznávacích kompetencií. Najfrekvencovanejšími úlohami uplatňovanými na vyučovaní boli úlohy na zapamätanie, pochopenie a aplikáciu, pri ktorých žiaci preukazovali získané vedomosti a schopnosť riešiť ich. Úspešnosť pri riešení menej častých problémových úloh nebola jednoznačná, niekedy bola nutná pomoc vyučujúceho, hoci sa žiaci snažili dôjsť k riešeniu vlastným úsilím a identifikovať príčinu vzniku chýb. Dôležitosť rozvíjania komunikačných kompetencií sa v práci pedagógov prejavila v dôraze na prácu s čítaným i vypočítaným textom a vo vyžadovaní uceleného jazykového prejavu primeranej úrovne, i keď učitelia nie vždy vytvárali dostatok príležitostí na tvorbu rozsiahlejších žiackych komunikátov. Priestorom na zlepšenie bolo zadávanie úloh s ohľadom na individuálne schopnosti žiakov a efektívnejšie uplatňovanie spätnej väzby na konci vyučovacej hodiny. Pozitívne bolo hodnotené rozvíjanie pracovných návykov a zručností, kým podpora vytvárania príležitostí na rozvoj kompetencií k celoživotnému vzdelávaniu, dôležitých pre úspešný profesionálny život, nedosahovala žiaducu intenzitu. Pre budúcnosť absolventov gymnaziálneho vzdelávania sa rovnako dôležitou javila aj potreba zacieliť väčšiu pozornosť na nadobúdanie občianskych a sociálnych zručností, predovšetkým osvojenie zručností pre prácu v tíme a nácvik sebahodnotenia a hodnotenia výkonov spolužiakov. V oblasti rozvíjania kľúčových kompetencií boli zjavné rezervy v rozsahu a efektívite využitia digitálnej techniky na podporu rozvoja kompetencií vo využívaní prostriedkov informačno-komunikačných technológií.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- úroveň vypracovania učebných osnov (vypracované učebné osnovy nerozpracované v rozsahu určenom vzdelávacími štandardami)
- vypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom
- účinnosť systému kontroly a hodnotenia
- zaangažovanosť a zameranie činnosti predmetových komisií ku skvalitňovaniu vzdelanostnej úrovne žiakov a absolventov
- rozvíjanie poznávacích kompetencií s upriamením na rozvoj vyšších myšlienkových procesov a funkčnej gramotnosti
- vytváranie príležitostí na rozvíjanie kompetencií v oblasti využívania informačno-komunikačných technológií, celoživotného vzdelávania a sociálnych spôsobilostí

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia na základe zistení a ich závažnosti uložila kontrolovaným subjektom prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov vyplývajúcich z porušenia všeobecne záväzných právnych a interných predpisov. Uplatnila odporúčania (132), alebo riaditeľom kontrolovaných škôl uložila prijať opatrenia (124) na skvalitnenie úrovne pedagogického riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacieho procesu. Najviac opatrení sa týkalo nedostatkov vo vypracovaní a realizácii učebných osnov, nesystematicky, neefektívne vykonávanej kontrolnej činnosti a činnosti predmetových komisií.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom gymnázií

- zefektívniť a dôsledne realizovať kontrolu kvality vypracovania učebných osnov a systematicky sledovať vzdelávaciú a kontrolnú činnosť predmetových komisií
- kontrolovať výchovno-vzdelávaciú činnosť pedagogického zboru so zameraním na prehlbovanie kompetencií k celoživotnému vzdelávaniu, občianskym, sociálnym zručnostiam a uplatňovanie didaktickej, informačnej a komunikačnej techniky vo vyučovacom procese
- vypracovať poznámky k učebným plánom vo vzťahu ku konkrétnym podmienkam školy

Zriadovateľom

- podporovať vytváranie bezbariérového prostredia a pokračovať v skvalitňovaní priestorového a materiálno-technického vybavenia škôl

Metodicko-pedagogickému centru

- rozšíriť ponuku programov kontinuálneho vzdelávania zameraného na inovatívne prístupy k hodnoteniu žiakov a tvorbu žiackeho portfólia v jednotlivých vyučovacích predmetoch
- zameriavať ďalšie vzdelávanie pedagógov na podporu rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností, sociálnych interakcií žiakov a na uplatňovanie stratégií, metód a spôsobov edukácie